

ת"פ 60759/05/16 - מדינת ישראל, פרקליטות מחוז דרום נגד סאלח אבו עאיש - בעצמו, בשיר אבו עאיש - בעצמו, נביל אבו עאיש - בעצמו, עבד אל רחמאן אבו עאיש - בעצמו

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

05 פברואר 2020

ת"פ 60759-05-16 מדינת ישראל נ' אבו עאיש ואח'

לפני כבוד השופט דניאל בן טולילה

מדינת ישראל

המאשימה

פרקליטות מחוז דרום

נגד

הנאשמים

1. סאלח אבו עאיש - בעצמו
2. בשיר אבו עאיש - בעצמו
3. נביל אבו עאיש - בעצמו
4. עבד אל רחמאן אבו עאיש - בעצמו

נוכחים:

מטעם המאשימה עו"ד גיורא חזן

הנאשמים ע"י עוה"ד לימור רוט חזן ממשרד עו"ד רובי גלבו

גזר דין

הנאשמים הורשעו על פי הודאתם, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של חטיפה לשם סחיטה, בהתאם להוראת סעיף 372 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק") וסחיטה באיומים, בהתאם להוראת סעיף 428 סיפא לחוק.

על פי המתואר, הנאשמים הנם קרובי משפחה. הנאשמים 1 ו-2 וסלימאן אבו עאיש המכונה אבו תאופיק (להלן: "סלימאן"), הם אחים. איימן דנף (להלן: "איימן") הנו תושב רצועת עזה אשר התגורר במועדים הרלוונטיים לכתב האישום בכפר מוצמוץ בואדי ערה ואשר התפרנס מסחר בבעלי חיים.

במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה במהלך חודש יולי 2016, פנה סלימאן אל איימן והציע לו למכור כבשים שחלקן הגדול בהריון, במחיר של 100,000 ₪. איימן פנה אל חברו סולטאן מחאמיד (להלן: "המתלונן") המתגורר באום אל פחם והציע לו להשתתף יחד איתו בעסקה המתגבשת לרכישת הכבשים. המתלונן הסכים ואיימן נסע למקום מגוריו של סלימאן בלקיה והוביל משם את הכבשים לאום אל פחם.

לאחר יומיים ובטרם שולמה תמורתן של הכבשים, בדקו איימן והמתלונן את הכבשים ומצאו שרק חלק קטן מהן בהריון. לאחר מו"מ קצר הודיע המתלונן לסלימאן ואיימן כי הוא אינו מעוניין בקיום העסקה וכי מבחינתו סלימאן יכול לקחת את הכבשים בחזרה. סלימאן ואיימן סיכמו ביניהם על מחיר חדש עבור הכבשים ושניהם הודיעו למתלונן כי הוא לא יהיה חלק מהעסקה.

זמן מה לאחר מכן, התגלע סכסוך עסקי בין איימן לבין סלימאן בנוגע לתשלום עבור הכבשים. סלימאן והנאשם 1 דרשו מאיימן לשלם את חובו ואף איימו לפגוע בו אם לא ישלם. בשלב מסוים, פנה סלימאן אל המתלונן וביקש ממנו לעזור לו בגביית החוב מאיימן. המתלונן ענה לסלימאן כי הוא לא יכול לעזור לו בעניין זה והזכיר לו כי הוא איננו צד לחוב. למרות זאת איים סלימאן על המתלונן ואמר לו "אני אחטוף אותך ואחטוף את הילדים שלך", על מנת להפחידו.

הנאשמים במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה לפני יום 12.3.16, רקמו תכנית לחטוף את המתלונן על מנת לכלוא אותו ולסחוט באיומים ממנו וממקורביו את תשלום חובו של איימן לסלימאן. לשם כך, הנאשמים סיכמו ביניהם כי יתארגנו בשני צוותים - סלימאן והנאשם 1 ייסעו פעם נוספת לביתו של איימן באום אל פחם וינסו למצות את המו"מ לתשלום חובו. אם המו"מ ייכשל פעם נוספת, הנאשמים 2, 3, 4 ואחר שזהותו אינה ידועה למאשימה (להלן כשהם ביחד: "**חוליית החוטפים**") יגרמו למתלונן להגיע לקלנסואה, שם יחטפו אותו ויביאו אותו ללקיחה ואז יסחטו הנאשמים באיומים ממנו או מקורביו את תשלום חובו של איימן לסלימאן.

הנאשמים רכשו כרטיס טוקמן למכשיר טלפון נייד שמספרו 054-9387141 לצורך הקשר עם המתלונן (להלן: "**מכשיר הטלפון הנייד**"). בתאריך 12.3.16 בסמוך לשעה 13:00, הגיעו הנאשם 1 וסלימאן לפגישה עם איימן באום אל פחם, שם ניהלו מו"מ נוסף אודות תשלום חובו של איימן לסלימאן. בפגישה, פנה הנאשם 1 לאיימן ואיים עליו כי יחטוף אותו ויפגע בו. בשלב מסוים הועלה שמו של המתלונן על ידי סלימאן והנאשם 1 כמי שקשור לחוב. לאור זאת התקשר איימן למתלונן, וביקש ממנו להצטרף לפגישה. המתלונן הגיע לביתו של איימן וניסה אף הוא להניע את איימן להגיע להסדר עם סלימאן.

במקביל, נסעו חוליית החוטפים ברכבו של הנאשם 2 מסוג שברולט מליבו בצבע כסף מ"ר 3722572 (להלן: "**רכב השברולט**"), מלקיחה לכיוון אום אל פחם והמתינו לדיווח על תוצאות המו"מ מהנאשם 1. האחר שהיה בחוליית החוטפים נשא עמו סכין.

הנאשם 2, באותו יום בשעה 13:49, התקשר לנאשם 1, ביקש ממנו לצאת מביתו של איימן על מנת שלא להסגיר את תכניתם לחטוף את המתלונן ושאל אותו לתוצאות המו"מ. הנאשם 1 דיווח לנאשם 2 כי המו"מ לא צלח והנאשם 2 ענה כי הם ימתינו למתלונן על פי התכנית.

הנאשם 3, באותו יום בשעה 13:49, התקשר לנאשם 1, ביקש ממנו לצאת מביתו של איימן על מנת שלא להסגיר את תכניתם לחטוף את המתלונן ושאל אותו לתוצאות המו"מ. הנאשם 1 דיווח לנאשם 2 כי המו"מ לא צלח והנאשם 2 ענה כי הם ימתינו למתלונן על פי התכנית.

הנאשם 3, באותו יום בשעה 14:15, התקשר למתלונן ממכשיר הטלפון הנייד ושאל אותו אם יש לו משאית להובלת בעלי חיים. משענה המתלונן בחיוב, ביקש הנאשם 3 בכזב מהמתלונן להוביל עבורו כבשים מהעיר קלנסואה לעיר לוד. המתלונן הסכים, והשניים סיכמו ביניהם להיפגש בתחנת הדלק בכניסה לקלנסואה.

לאחר מכן, הגיעו חוליית החוטפים כשהם נוסעים ברכב השברולט, אל מקום מרוחק ומבודד בישוב קלנסואה, בו תכננו לחטוף את המתלונן. האחר שהיה עמם נשא עמו סכין. הנאשם 2 והאחר יצאו מהרכב והסתתרו במקום ואילו הנאשמים 3 ו-4 נסעו והמתינו למתלונן בתחנת הדלק בכניסה לישוב, כאשר הנאשם 4 נוהג ברכב והנאשם 3 יושב לידו.

בסמוך לשעה 16:40 הגיע המתלונן לתחנת הדלק בכניסה לישוב כשהוא נוסע במשאיתו מסוג איווקו מ"ר 1025113 (להלן: "המשאית"). הנאשמים 3 ו-4 הבחינו במתלונן וסימנו לו לנסוע אחריהם, כביכול על מנת לבצע את הובלת הכבשים אליה הוזמן והמתלונן נסע אחריהם.

בשלב מסוים, עצרו הנאשמים 3 ו-4 את רכב השברולט והנאשם 3 יצא מהרכב ופנה למתלונן וביקש ממנו לבוא עמם ברכב השברולט על מנת לראות את הדרך, בתואנה כי הדרך משובשת. המתלונן סרב ואמר לנאשם 3 כי הוא יכול להמשיך ולנסוע במשאית אחריו.

הנאשמים 3 ו-4 המשיכו בנסיעה כאשר המתלונן נוסע במשאיתו אחריהם, עד אשר הגיעו סמוך למקום בו המתינו הנאשם 2 והאחר. בהגיעם למקום, אמר הנאשם 3 למתלונן בכזב כי נגרם תקר לאחד מצמיגי המשאית. המתלונן יצא מהמשאית על מנת לבחון את הצמיג המדובר ואז התנפלו עליו הנאשמים 2, 3 והאחר, האחר הצמיד את הסכין לצווארו של המתלונן והכניסו אותו לרכב השברולט.

חוליית החוטפים נסעו במהירות מהמקום, כאשר הנאשם 4 נוהג ברכב השברולט, לכיוון לקיה דרך כביש 6. במהלך נסיעתם, איימו הנאשמים על המתלונן ואמרו לו כי הם בני חבורתו של סלימאן וכי על המתלונן לשלם את חובו של איימן אחרת יפגעו בו.

חוליית החוטפים עם המתלונן, הגיעו סמוך ליישוב לקיה שם עברו מרכב השברולט לרכב אחר על מנת לטשטש את עקבותיהם. סמוך לאחר מכן, הועבר המתלונן למערה במקום שאינו ידוע במדויק למאשימה, שם שהה במשך כל הלילה. חוליית החוטפים, יחד עם אחרים שזהותם אינה ידועה למאשימה שהצטרפו אליהם שמרו על המתלונן לבל ייצא מן המערה.

חוליית החוטפים, בזמן שהותו של המתלונן במערה, איימו על המתלונן כי אם לא ישלם את חובו של איימן, ירצחו אותו ו"יפוצצו לו את הראש". בשלב מסוים, התקשרה אשתו של המתלונן למכשיר הטלפון הנייד שלו. הנאשם 2 לקח את מכשיר הטלפון הנייד של המתלונן וענה במסרון לאשתו של המתלונן כביכול בשמו "הכל בסדר, אני נמצא אצל חברים, אולי אני מאחר קצת" וזאת על מנת למנוע את גילוי החטיפה על ידי אשתו של המתלונן.

למחרת, בתאריך 13.3.16 בסמוך לשעה 16:30, הועבר המתלונן ברכב אחר, לאוהל שנמצא במקום שאינו ידוע במדויק למאשימה בסמוך לישוב לקיה. למתלונן התלוו כשומרים הנאשם 2 והאחר וכן שני אחרים שזהותם אינה ידועה למאשימה. המתלונן שהה במשך הלילה באוהל, כאשר הנאשם 2 והאחרים שומרים עליו לבל ייצא מהאוהל.

במקביל מאחר שהמתלונן לא חזר לביתו ביום האירוע, החלו איימן וקרובי משפחתו של המתלונן לברר את אשר עלה בגורלו. מחמוד מחאג'נה המכונה "אבו חוסין", חברו של המתלונן (להלן: "אבו חוסין"), התקשר אל מכריו בקלנסואה העוסקים בסחר בבעלי חיים כדי לברר מה קרה ונאמר לו כי משאיתו של המתלונן אותרה בקלנסואה. אבו חוסין יחד עם אחרים ממשפחתו של המתלונן הגיעו לקלנסואה שם איתרו את משאיתו של המתלונן ללא מפתחות המשאית.

הנאשמים במענה לפניית גורמים שונים אשר ניסו לגשר בין הצדדים, דרשו מקרוביו של המתלונן את תשלום מלוא חובו של איימן לסלימאן כתנאי לשחרורו של המתלונן. בתאריך 14.3.16 נסעו אבו חוסין, מחמד פאיז מחאמיד, בן דודו של המתלונן (להלן: "מחמד פאיז") ואחמד אזברגה מקלנסואה (להלן: "אחמד אזברגה") אשר שימש כמתווך בין הצדדים, אל לקיה לשם מו"מ לשחרורו של המתלונן.

בלקיה נערכה פגישה בין אבו חוסין, מחמד פאיז ואחמד אזברגה ובין סלימאן ואחרים ממשפחת אבו עיאש. סלימאן והאחרים חזרו על דרישתם לשלם את חובו של איימן וסלימאן אף הוסיף שבני משפחתו של המתלונן לא היו צריכים לפנות למשטרה בעניין.

אבו חוסין ומחמד פאיז ניהלו מו"מ וניסו להפחית את סכום התשלום ולבסוף הסכימו, בלית ברירה, לשלם 350,000 ₪ עבור שחרורו של המתלונן. זמן קצר לאחר מכן, נסעו אבו חוסין ומחמד פאיז חזרה לביתם, גייסו את סכום הכסף מבני המשפחה, חזרו ללקיה, העבירו לידי סלימאן והאחרים 40,000 ₪ במזומן, צ'ק של מחמד פאיז ע"ס 10,000 ₪ ו-6 צ'קים נוספים של מחמד פאיז ע"ס 50,000 ₪ כל אחד.

בסמוך למועד בו נערכה הפגישה בין אבו חוסין ומחמד פאיז לבין סלימאן והאחרים כמתואר לעיל, הועבר המתלונן פעם נוספת אל בית במיקום שאינו ידוע במדויק למאשימה, בתוך לקיה, בהמתנה עד לסיומו של הליך המו"מ לשחרורו.

בסמוך לשעה 20:00, הודיע הנאשם 2 למתלונן שיתכונן ללכת הביתה לאור הסדרת תשלום חובו של איימן על ידי קרוביו. למקום הגיעו אחרים ובהם גם הנאשם 3. המתלונן התעקש לדעת מה קרה והאם קרובי משפחתו שילמו עבור שחרורו, וגם אמר כי הוא לא יוצא ולא הולך עד שידע האם שילמו עבורו. הנאשם 3 בתגובה, כעס על המתלונן ואיים עליו שיפגע בו, אך אחרים שהיו במקום הרגיעו את נאשם 3 והרחיקו אותו מהמתלונן.

בסמוך לשעה 23:00, הועבר המתלונן פעם נוספת לרכב אחר בו היו שני אנשים שאינם מוכרים למאשימה. אותם אנשים הסיעו את המתלונן אל מחוץ ללקיה, שם שחררו אותו והוא הועבר לידיהם של אבו חוסין ומחמד פאיז אשר הסיעו אותו לביתו.

עד כאן, עובדות כתב האישום המתוקן.

במסגרת ההסדר לא הייתה הסכמה לעניין העונש וכל צד היה חופשי בטיעונו.

תסקירי שירות המבחן:

נאשם 1:

הנאשם 1 בן 57, נשוי, אב ל-11 ילדים בגילאי 11-29 שנים ומתגורר בישוב לקיה. הנאשם 1 אינו עובד מזה כ-15 שנים ומתקיים מקצבת נכות של המוסד לביטוח לאומי. באשר למשפחת מוצאו, הנאשם 2 הנו אחיו של הנאשם 1 מאשתו השלישית של האב. אביו נפטר לפני כארבע שנים ממחלה ואמו נפטרה לפני 26 שנים ממחלת הסרטן. בתקופת ילדותו, משפחתו של הנאשם 1 התגוררה באוהל בתנאים ירודים וללא חיבור לתשתיות. הנאשם סיים 6 שנות לימוד ואינו יודע לקרוא ולכתוב, זאת בשל כל שנאלץ לעבוד מגיל צעיר ולסייע בפרנסת המשפחה בשל מצבם הכלכלי הקשה.

בהתייחסותו לעבירה, הנאשם 1 אינו מודה בביצועה. לדבריו, לא קיימת היכרות בינו לבין המתלונן, אלא מכיר את איימן שהנו מכרו של המתלונן. עוד מסר כי איימן הנו סוחר כבשים שקנה מאחיו, סלימאן כמות גדולה של כבשים בסכום שקרוב ל- 500,000 ₪ ושילם בהמחאות שלא כובדו. משכך, נסעו הנאשם 1 וסלימאן לביתו של איימן אשר אירח אותם לארוחה שבסופה סיכמו כי איימן יעביר להם תשלום של 20,000 ₪ בחודש. המתלונן בדה את סיפור החטיפה ולמיטב ידיעתו שותפיו לתיק נפגשו עמו מרצונו החודשי. שירות המבחן מעריך כי יכול והנאשם 1 רואה באירוע כלגיטימי באצטלה של התרבות ממנה מגיע.

באשר לגורמי הסיכון לשיקום, מונה שירות המבחן את הגעתו של הנאשם 1 למפגשים עמם אליהם זומן; תפיסתו של הנאשם את בני משפחתו כגורמי תמיכה משמעותיים עבורו והאחריות והדאגה שמגלה כלפיהם. באשר לגורמי הסיכון, התייחס שירות המבחן לחומרת העבירות ולאופיין המטיל אימה באופן משמעותי וחוצה גבולות; קשייו של הנאשם לשתף בכנות ובפתיחות במניעים ובנסיבות שהביאו לביצוע העבירה; הקושי של הנאשם לבחון את ביצוע העבירות במושגים של ביקורת עצמית ולראות את הנזק הרגשי שנגרם למתלונן. בשל כל אלה, מעריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון להמשך מעורבות פלילית וממליץ על ענישה מוחשית.

נאשם 2:

הנאשם 2 בן 34, נשוי ואב ל-5 ילדים בני 3 חודשים עד 8 שנים, מתגורר בלקיה. הנאשם עובד כרוקח בבית מרקחת בעיר אשדוד מזה כשנתיים וחצי. אשתו עקרת בית. אביו נפטר לפני כארבע שנים בעקבות אירוע מוחי. אמו איננה עובדת בשל במחלת הסוכרת ומגבלות תנועתיות בעקבות פריצות דיסק. לדבריו, זקוקה לטיפול צמוד והוא מסייע לה רבות. הנאשם

סיים 12 שנות לימוד עם תעודת בגרות מלאה והמשיך ללימודי תואר ראשון ברוקחות בירדן, אותם סיים בהצלחה.

בהתייחסו לעבירות, הנאשם אינו מודה בביצוע. לדבריו, אחיו סלימאן פנה אליו לעזרה בשל סכסוך כספי עם המתלונן. לא קיימת היכרות מוקדמת בינו לבין המתלונן. הנאשם 2 ושותפיו לעבירה פנו למתלונן בבקשה לשלם את חובו ומשלא הסכים החליטו להיפגש עמו. לדבריו, ביקשו מהמתלונן לעלות על רכבם על מנת שייגעו להסדר בעניין החוב והוא נענה לדרישתם ועלה על רכבם מרצונו החופשי. בהמשך, הנאשם ושותפיו והמתלונן נסעו לשיג, שם ערכו סעודה משותפת, ביצעו סולחה בין המשפחות, החוב שולם וכל אחד פנה לדרכו. לדבריו, אין מדובר בחטיפה משהמתלונן הגיע לפגישה עמם מרצונו החופשי. לדבריו, התנהלותם המתוארת מקובלת במגזר ובתרבות ממנה הם מגיעים. יחד עם זאת, מצוין כי הנאשם חש אמפתיה כלפי המתלונן, מצליח לראות את הפגיעה והנזק שנגרם לו וכן הביע רצון לסייע לו ולפצות אותו ככל שידרש.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם 2 הביע חרדה וחשש עזים מהשלכות ההליכים המשפטיים כנגדו על עתידו המקצועי בתור רוקח ונראה כי כיום מגלה תובנה ראשונית למחירים שמשלם. הנאשם 2 מרוכז בקשייו ובמצוקותיו האישיות סביב מעורבותו הפלילית הנידונה ונראה כי הצורך לפצות את נפגע העבירות נובע מתוך צרכיו ולא מתוך הבנה של הפגיעה בו.

באשר לגורמי הסיכוי לשיקום מונה שירות המבחן את העדר עברו הפלילי של הנאשם וניהול אורח חיים נורמטיבי עובר להסתבכותו הנוכחית; את תפקודו היציב של הנאשם במסגרות השונות בחייו; ההתרשמות לפיה הנאשם תופס את בני משפחתו כגורמי תמיכה משמעותיים עבורו ומגלה אחריות ודאגה כלפיהם. באשר לגורמי הסיכון, מתייחס שירות המבחן לחומרת העבירות שביצע; הקושי לשתף במניעים שהביאו לביצוע העבירה; הקושי של הנאשם לערוך בחינה פנימית מעמיקה וביקורתית של מעשיו; ההתרשמות לפיה הנאשם אינו לוקח אחריות למעשיו ונוטה לצמצם ולהפחית מחומרת התנהגותו; במצבים בהם חש כי קיימת אפשרות לפגיעה בבני משפחתו נוטה לתחושות כעס, תסכול והשפלה שמתוכן עלול להתקשות לווסת דחפיו ולנהוג באופן תוקפני, אלים ומאיים. בשל כל אלה, מעריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון להמשך מעורבות פלילית וממליץ על ענישה מוחשית.

נאשם 3:

הנאשם 3 בן 42, נשוי ואב ל-6 ילדים בגילאי 7-18, מתגורר בלקיה. הנאשם נשוי, ומקיים קשר קרוב עם אשתו וילדיו. במשפחת מוצאו, אביו עובד כמנהל בית ספר תיכון בלקיה. הנאשם מתגורר עם משפחתו בבית הוריו. הנאשם סיים 12 שנות לימוד שלוו בקשיים לימודיים לא מאובחנים. הנאשם 3 עבד במקביל ללימודים כדי לסייע בפרנסת המשפחה. בגיל 18 החל לעבוד כקבלן עצמאי בתחום הפיתוח והבניה. מאז עובד בתחום במסגרות תעסוקתיות שונות. בשנה וחצי האחרונות עובד כמנהל עבודה באתר בנייה בבאר שבע.

בהתייחסותו לעבירה, ציין כי לא קיימת היכרות מוקדמת בינו לבין נפגע העבירה. לדבריו, שמע מבני משפחתו על הסכסוך הכספי הקיים בין סלימאן לבין המתלונן. המתלונן לא שילם את חובו גם לאחר בקשות חוזרות ונשנות של סלימאן. על כן, הנאשם 3 יחד עם הנאשמים האחרים, רקמו את התכנית לפיה יפגשו במתלונן על מנת לחייבו לשלם

את החוב. לדבריו, הרצון הראשוני שלהם היה לאיים על המתלונן בלא כוונה ממשית לפגוע בו. משפגשו במתלונן בתחנת הדלק, ביקשו ממנו לעלות לרכבם על מנת להסדיר את החוב והמתלונן נענה לדרישתם, ללא שנעשה שימוש בכוח. עוד מסר כי כשהגיעו לכפר, הוא הלך לביתו ולא היה מעורב בלקיחתו של המתלונן למערה. הנאשם 3 מייחס התנהלותו באירוע לקודים תרבותיים מקובלים ומושרשים במגזר אליו משתייך. כך, מתנגד הנאשם 3 לשימוש במילה "חטיפה" משום שלתפישתו החזיקו במתלונן כבן ערובה על מנת שמשפחתו תשלם את התשלום שנקבע על ידם.

במסגרת גורמי הסיכוי לשיקום, מונה שירות המבחן את תפקודו היציב במסגרות שונות בחייו; קשריו הקרובים עם משפחתו ותפיסתם כגורמים תומכים ומשמעותיים בחייו; הנאשם מגלה אחריות ודאגה כלפי בת זוגו וילדיו. במסגרת גורמי הסיכון מתייחס שירות המבחן לחומרת העבירה ולאופייה; עבר פלילי; הקושי של הנאשם להפעיל שיקול דעת מעמיק ולבחון אלטרנטיבות לפעולה; קושי בויסות דחפים ושליטה בכעסים במצבים בהם חש כי כבודו נפגע; נטייתו של הנאשם להתרכז במחירים אשר עלול לשלם בגין ביצוע העבירה והקושי שלו להתייחס לעבירה במושגים של ביקורת עצמית ואחריות, כמו גם לראות את הנזק הרגשי שנגרם לקרבן; הנאשם מבטא עמדה קרבנית ביחס לאירוע ובולטת התייחסותו המצמצמת את החומרה והמשמעות של מעשיו. כל אלו, יש בהם כדי להעלות את הסיכון להישנות התנהגות פורעת חוק. בשל כל אלה, ממליץ שירות המבחן על ענישה מוחשית.

נאשם 4:

הנאשם בן 50, נשוי ואב ל-7 ילדים בגילאי 8-21, מתגורר בישוב לקיה. הנאשם סיים 7 שנות לימוד ועזב את בית הספר בעקבות קשיי נייודות מביתם בתל ערד לבית הספר בו למד והחל לעבוד ביחד עם אביו במרעה הצאן של משפחתם. הנאשם 4 היה בעל עסק עצמאי במשך כ-25 שנה, בתחום של עבודות עפר. לדבריו, העסק פשט את הרגל בהיותו במעצר עקב חובות כספיים אליהם נקלע טרם מעצרו. כיום אשתו נאלצת לעבוד שעות נוספות בעבודתה כמנקה. לדבריו, חש תחושות של צער ואשמה כלפי בת זוגו על כך שעובדת קשה על מנת לכלכל את הבית. עוד ציין כי אחיו מסייעים לו כלכלית. ביחס למשפחת מוצאו, אביו נפטר בשנת 2004 ממחלת הסרטן ואמו נפטרה באותה השנה בעקבות סיבוך בניתוח להוצאת גידול סרטני.

באשר לעבירה, ציין כי לא קיימת היכרות מוקדמת בינו לבין המתלונן. לדבריו, שמע מבני משפחתו על הסכסוך הכספי הקיים בין סלימאן לבין המתלונן. המתלונן לא שילם את חובו גם לאחר בקשות חוזרות ונשנות של סלימאן. על כן, הנאשם 4 יחד עם הנאשמים האחרים, רקמו את התכנית לפיה יפגשו במתלונן על מנת לחייבו לשלם את החוב. הרצון הראשוני שלהם היה לאיים על המתלונן ללא כל כוונה ממשית לפגוע בו, תוך שהדגיש כי "זה לא היה איום בסכינים". לדבריו, משפגשו במתלונן בתחנת הדלק, ביקשו ממנו לעלות לרכבם על מנת להסדיר את החוב והמתלונן נענה לדרישתם, ללא שנעשה שימוש בכוח. בהמשך, הנאשם ושותפיו והמתלונן נסעו לשיג, שם ערכו סעודה משותפת, ביצעו סולחה בין המשפחות, החוב שולם וכל אחד שב לביתו.

שירות המבחן מציין כי הנאשם 4 קושר את התנהלותו באירוע כקשורה לתרבות ממנה מגיע ולדפוסי התנהגות מושרשים באופן שמפחית מחומרת העבירה. בשיחה עמו ניכר כי מביע חרטה על מעשיו, הנובעת בין היתר מהמחירים האישיים שמשלם.

באשר לגורמי הסיכוי לשיקום, שירות המבחן מונה את תפקודו היציב של הנאשם במסגרת התעסוקתית והמשפחתית; היעדרו של עבר פלילי; הצהרתו המילולית כי מעוניין לחולל שינוי בחייו ולהימנע מכל מעורבות פלילית בעתיד; יכולתו לנהל קשר קרוב עם בת זוגו ואת תפיסתו אותה כגורם תומך ומשמעותי עבורו. באשר לגורמי הסיכון, נלקחו בחשבון חומרת העבירה ואופייה; מאפייני אישיותו של הנאשם והתנהגותו המתוארת בכתב האישום כקשורה לקושי שלו להפעיל שיקול דעת מעמיק ולבחון מרחב אלטרנטיבות לפעולה; הקושי של הנאשם בוויסות דחפים במצבים בהם חש כי כבוי נפגע ובמצבים בהם מרגיש צורך בריצוי הסביבה; נטייתו של הנאשם להיות מרוכז במחירים שעלול לשלם וקשייו להתייחס לעבירה במושגים של ביקורת עצמית ואחריות ולראות את הנזק הרגשי שנגרם למתלונן; ההתרשמות בדבר ההתייחסות המצמצמת את החומרה והמשמעות של מעשה העבירה. בשל כל אלה, ממליץ שירות המבחן על ענישה מוחשית.

תסקירים משלימים:

נוכח יחסם של הנאשמים לביצוע העבירה (בגדרו חזרו בצורה כזו או אחרת מהודאתם), בית המשפט ביקש לוודא טרם יישמעו הטיעונים לעונש האם הם מבקשים לחזור בהם מהודאתם. בא כוחם של הנאשמים טען בשמם כי הם אינם מבקשים לחזור בהם מהודאתם ויכול ומדובר ב"אי-הבנה" שמקורה בקשיי שפה. בית המשפט לא הסתפק בדברים אלו וביקש לשמוע מפייהם של הנאשמים האם הם עומדים מאחורי הודאתם. כל הנאשמים, הבהירו כי הם אינם מבקשים לחזור בהם מהודאתם.

בהמשך ל"אישור" הודאת הנאשמים, בית המשפט נעתר לבקשת ההגנה להורות על קבלתם של תסקירים משלימים שבהם מבוקשת התייחסותו העדכנית של שירות המבחן לאור נטילת האחריות הבלתי מסויגת של הנאשמים (ר' פרוטוקול הדין מיום 11.6.19).

מהתסקירים המשלימים מחודש יוני 2018, עולהתמונה דומה ביחס לכלל הנאשמים. כך מתואר בכל התסקירים כי במהלך הפגישות המשלימות, הנאשמים הודו בביצוע העבירות, הביעו חרטה מילולית, תוך שמסרו כי לא ידעו שחטיפה הנה עבירה חמורה. בדיעבד הם מבינים שהתנהגו באופן בעייתי. עוד הדגישו הנאשמים את רצונם לפצות את המתלונן. שירות המבחן התרשם כי החרטה של הנאשמים נובעת מהחשש מתוצאות ההליך המשפטי ולא מתוך לקיחת אחריות וחרטה ביחס למעשה העבירה. עוד התרשם שירות המבחן כי אינם פנויים לערוך בחינה עצמית באשר להתנהגותם. כל אלו מובילים את שירות המבחן לחזור על המלצתו ביחס לכלל הנאשמים, בדמות ענישה מוחשית.

טיעוני הצדדים:

ב"כ המאשימה, במסגרת טיעוניו לעונש, סקר את מהלך ביצוע העבירות וביקש להדגיש כנסיבות לחומרא את העובדה כי מדובר בחטיפה שקדמו לה מחשבה ותכנון מדוקדקים זמן רב תוך הצטיידות באמצעים רבים שיקלו על הנאשמים את מימוש מזימתם העבריינית. עוד הופנה בית משפט לחלוקת התפקידים בין החוטפים, לרבות החלוקה הפנימית ביניהם שלכל אחד מהנאשמים תפקיד מוגדר, אין בלתו. משכך, כל אחד מהנאשמים נושא באותה האחריות לחטיפה ולסחיטה באיומים.

נטען כי מדובר בחטיפה ממושכת, על פני שלושה ימים, בהם המתלונן ובני משפחתו שררו בחוסר ודאות. בכל אותה תקופה הנאשמים דבקו במשימתם, לא התחרטו ולא חדלו עד אשר קיבלו את דמי הכופר. המתלונן הועבר ממקום למקום שנבחר מבעוד מועד, כשבכל אותה עת הוא מאוים שיפגעו בו במידה ולא ישלם את חובו. בית המשפט הופנה לתסקיר קורבן העבירה, ולממדי הנזק הנרחבים המפורטים בו, לרבות הנזק שנגרם למשפחתו של המתלונן.

אמנם לא הופעלה אלימות קשה כלפי המתלונן, ובסופם של דברים זה שוחרר לאחר ששילם את הכופר, יחד עם זאת על בית המשפט לקחת בחשבון את פוטנציאל הנזק, בפרט בהינתן העובדה שאחד מהחוטפים אחז בסכין ולא ניתן לדעת כיצד האירוע היה מסתיים לו המתלונן ביקש לברוח ממקום הימצאו, או להתעמת עם מי מחוטפיו.

לטענת המאשימה, העובדה כי הנאשמים נרתמו באופן מלא לביצוע החטיפה הגם שהם "זרים" לסכסוך שנתגלה מול המתלונן, מהווה נסיבה לחומרא ומלמדת על אופיים. כך גם הופנה בית המשפט לדמי הכופר הגבוהים ששולמו בסך 350,000 ₪ לצורך שחרורו של המתלונן, שחרור שנעשה רק לאחר העברת הכסף. אלה כאלה, לשיטת המאשימה, מצביעים על פגיעה קשה בערכים המוגנים, ומשכך, צריכים להביא לקביעתו של מתחם עונש הולם, הנע בין 4 ל-6 שנים מאסר בפועל לצד ענישה נלווית.

אשר לקביעת עונשם של הנאשמים בגדרי המתחם, נטען כי יש למקמם במרכזו של המתחם בהינתן כך שלמעט נאשם 3 (שעברו הפלילי אינו מכביד), יתר הנאשמים נעדרי עבר פלילי, הודאתם, ותיקונו של כתב האישום.

מנגד, ולחומרא, הופנה בית המשפט לכך שהנאשמים אינם נוטלים אחריות אמיתית על ביצוע העבירות וקושרים את מעורבותם בהתנהגות תרבותית לגיטימית. לטענת ב"כ המאשימה, השינוי בעמדות הנאשמים, כפי ביטוי בחוות הדעת הפרטיות, אינו נעוץ בהפנמת הפסול במעשיהם, אלא בכך שהבינו מה מצופה מהם לומר ופעלו בהתאם.

טיעוני ההגנה לעונש:

ב"כ הנאשמים, מנגד, עתר לבית המשפט שלא למצות עימם את הדין. לשיטתו העונש הראוי בתיק זה, הינו מאסר בפועל בדרך של עבודות שירות תוך ביצוע ההבחנות המתבקשות בין הנאשמים בהתאם לחלקם העובדתי. לגופם של דברים, נטען כי תחילתו של האירוע בסכסוך כספי, בסכומי כסף גבוהים

כאשר גם משפחתם של הנאשמים, כחלק מאותו שבט, נפגעה ממנו, ולא רק ממונית.

הנאשמים לא פעלו כפי המתואר על אתר אלא ניסו בדרכים רבות לנסות ולהגיע להסדרה של הסכסוך הכספי, לרבות ניסיונות גישור שלא צלחו. הנאשמים לא ביקשו לצבור הון על חשבון זולתם, וכל רצונם היה להשיב להם את הכספים שנלקחו מהם. בכך יש לאבחן את עניינם מאותם חוטפים בעלי מאפיינים עברייניים מובהקים שפועלים באלימות, לשם אלימות כלפי הקורבן, ללא סכסוך של ממש.

נטען כי גם אם מבחינה משפטית כל הנאשמים נושאים באחריות פלילית, עדיין, בקביעת מתחם העונש ההולם יש להתייחס לחלקו העובדתי הספציפי של כל אחד מהמעורבים. בהינתן האמור, יש לאבחן ולקולא את חלקו של נאשם 1, שעל פי המתואר כל שעשה הוא שיחת טלפון ועדכון בדבר תוצאות הפגישה, ובדומה את עניינו של נאשם 4 שחלקו מתמצה בנהיגה ברכב.

יתרה מכך, מבלי להמעיט בחומרת מעשיהם של הנאשמים, או שיהיה בכך מתן גושפנקא למעשים שכאלה, שני הצדדים המעורבים בכתב האישום, המתלונן והנאשמים כאחד, פעלו בהתאם "לקוד ההתנהגות" המאפיין את המגזר ממנו הם באים. לא בכדי, המתלונן נמנע מלהגיש תלונה לבית המשפט מתוך ציפייה שהסכסוך יסתיים בסולחה.

במהלך החטיפה לא הופעלה אלימות פיזית כלפי הקורבן, וגם לא הייתה כוונה לעשות כן. המתלונן העיד על כך בבית המשפט על כך שלא קשרו אותו ולא הרביצו לו במהלך הימים בהם הוחזק על ידי הנאשמים.

באשר לתסקירים, נטען כי שירות המבחן החמיר עם הנאשמים שלא בצדק. בהקשר לאמור, התייחסותם של הנאשמים לרקע התרבותי ממנו הם מגיעים נתפס על ידי שירות מבחן כהימנעות מלקיחת אחריות, הגם שבפועל אלו הודו בפני בית המשפט, שבו על הודאה זו, לרבות בפני שירות המבחן. האמור בתסקיר עומד בסתירה לכך שמדובר באנשים נורמטיביים, יצרניים, חלקם מבוגרים שזוהי להם מעידה ראשונה. לדברי הסניגור, לא ניתן להימנע מהרושם כי ההתייחסות לנאשמים הייתה כקבוצה הומוגנית אחת. ניסוח התסקירים בעניינם (בבחינת "העתק-הדבק") מחזק רושם זה.

מנגד, בית המשפט התבקש לאמץ את האמור בחוות הדעת הפרטיות שהוכנו בעניינו של הנאשמים על ידי מרכז "התחלה חדשה". לדברי ההגנה, בניגוד לשירות המבחן אנשי המרכז ידעו להתייחס לשונות התרבותית, להבינה, ונגזרת מכך להגיע להמלצה טיפולית מותאמת.

מאז קרות האירועים, חלפו למעלה משלוש שנים שבהן לא נפתחו לנאשמים תיקים חדשים. הנאשמים היו בתחילה במעצר של ממש, בהמשך שבעה חודשים במעצר בית מלא, ורק לאחר מכן ניתנה להם הקלה. במהלך תקופה זו, כל הנאשמים, למעט נאשם אחד, השתלבו בעבודה באופן מרשים ולשביעות רצון מעבידם. שליחתם של הנאשמים לכלא בחלוף זמן כה רב, לא תעמוד בקנה אחד עם האינטרס הציבורי, תהפוך את משפחותיהם לנתמכות כלכלית, ונטל על החברה.

בהינתן האמור לעיל, בהתחשב בפסיקה הנוהגת ויתר הנתונים הצריכים לעניין, סבורה ההגנה כי בעניינם של נאשמים 1 ו-4 יש לקבוע מתחם עונש הולם הנע בין 3-12 חודשים מאסר בפועל, ואילו בעניינם של נאשמים 2 ו-3, מתחם העונש צריך לנוע בין 8 ל-18 חודשים מאסר בפועל. יש לקבוע את עונשם בתחתית המתחמים, ולאפשר ריצוי המאסר בדרך של עבודות שירות.

עדי אופי :

מטעם ההגנה, ביקשו ללמד סנגוריה על הנאשמים מספר עדים. **מר מוסלח אבו אסא** (משמש סגן וממלא מקום המועצה המקומית תל שבע, רס"ן במיל")- תיאר כי משפחתם של הנאשמים מוכרת ומכובדת במגזר שאינה דוגלת באלימות.

מר יוסף אבו רקייק (משמש כמזכיר המועצה המקומית לקייה)- סיפר כי מכיר את הנאשמים מלפני שנים. לדבריו, הנאשמים הנם אנשים נורמטיביים ויצרניים שהסתבכותם זו הנה בבחינת מעידה חד פעמית. מר אבו רקייק הביע צער על כך שהדבר לא נפתר בתוך השבט וביקש את התחשבות בית המשפט.

מר יוסי כהן (מנכ"ל חברת "האחים אוזן", קצין משטרה בדימוס)-עובד עם הנאשם 3 כשנתיים. לדבריו, גם אם הנאשם מעד והסתבך בעבר עם החוק הוא שינה אורחותיו. מהיכרותו עם הנאשם 3 המדובר בעובד ממושמע ואחראי. לטעמו זהו המקרה המתאים ליתן הזדמנות לנאשם.

מר גדעון אבו סבית (עובד כמגשר, שיח')- תיאר כי גדל עם משפחת הנאשמים, מכיר אותם היטב כאנשים טובים. הוא חושש ששליחתם למאסר תשפיע על אורח חייהם הנורמטיבי. הלה פירט שמוטב היה שהסכסוך היה נפתר דרך "המשפט הבדואי" וביקש את התחשבות בית המשפט.

ד"ר חליל אבו עיאש (מנהל בית ספר בגמלאות)- אביו של נאשם 3. תיאר כי הנאשמים הנם אנשים יצרניים ונורמטיביים כשזוהי הסתבכותם הראשונה עם החוק. הנאשמים נשואים ולהם ילדים התלויים בהם. העד ביקש מבית המשפט להעניק להם הזדמנות ולא להחמיר עמם.

חוות דעת פרטיות של מרכז "התחלה חדשה"

מטעם ההגנה הוגשו חוות דעת פרטיות בעניינם של הנאשמים החתומות על ידי ד"ר מורן בניסטי וגב' דנה קרייזר ממרכז "התחלה חדשה". המומחיות סבורות כי בהתאם לדו"ח מסקנות ועדת דורנר, יש לגזור על ארבעת הנאשמים ענישה שיקומית- טיפולית, חלף ענישה ששמה דגש על שיקולי גמול והרתעה.

ביתר פירוט וביחס לנאשם 1, מתואר כי הנאשם מגיע ממשפחה נורמטיבית ומכובדת במגזר הבדואי, כאשר הערכים המשפחתיים הנורמטיביים עליהם גדל הובילה לנהל אורח חיים יצרני עד מעורבותו בתאונה שהביאה להפסקת עבודתו. יחד עם זאת, המגבלה הפיזית לא מנעה מהנאשם לתפקד ולתמוך במשפחתו. ניכר כי משפחתו מהווה עבורו גורם חוסן וחשוב לו להוות לה דוגמה חיובית. לדבריו של הנאשם, כיום מבין כי הקרבן אינו משתייך למגזר הבדואי ועל כן תפס את מעשיהם של הנאשמים באופן שונה מהנאשמים. משכך היה עליהם לפתור את הסכסוך בהתאם לדין הישראלי. להתרשמות המומחיות, ניתן להגמיש את תפישותיו התרבותיות של הנאשם על ידי שימוש באמצעים טיפוליים, מתן כלים חשיבתיים והכוונת התנהגות. עוד סבורות המומחיות כי דווקא בקרב אנשים שביצעו מעשים פליליים העולים בקנה אחד עם ערכים תרבותיים המושרשים בהם, קיים פוטנציאל שיקומי גבוה בהשוואה לעונש הרתעתי. בשל כל אלה, ממליצות כי "על הנ"ל לשלם חובו לחברה ולבצע שירות עבודה".

ביחס ל**נאשם 2**, מתואר כי הנאשם שיתף וכי אחת מאחיותיו נהרגה בתאונת דרכים וכי הוא ומשפחתו מסייעים בטיפול בילדיה. פורט כי הנאשם משתייך למשפחה נורמטיבית ומכובדת ובמגזר הבודאי. משפחתו של הנאשם מהווה גורם מכון ומשמעותי עבורו. להתרשמותו, הנאשם הודה והביע חרטה באופן כן ואותנטי. אשר על כן ממליצות על ענישה שיקומית ו- "על הנ"ל לשלם חובו לחברה ולבצע שירות עבורו".

ביחס ל**נאשם 3**, מתואר כי מדובר באדם חזק ויציב אשר ניהל אורח חיים נורמטיבי ויצרני בהתאם למאפייני התרבות הבודאית. ההתרשמות הנה כי הוא ומשפחתו משלמים מחירים גבוהים בגין מעורבותו הפלילית המהווים עבורו גורם מרתיע. הדברים אמורים ביתר שאת, שעה שמדובר במשפחה מרובת ילדים כשהוא המפרנס היחיד ואף אמו סמוכה לשולחנו. עוד התרשמו המומחיות כי מעורבותו הפלילית נובעת ממחויבותו התרבותית למשפחתו וכן מהדרישות והציפיות ממנו. בשל כל אלה, אליבא המומחיות, הנאשם זקוק לליווי ולתמיכה במהלך ההליך הטיפולי זאת תוך הזהירות המתבקשת בשים לב למאפייני המשפחה והחברה הערבית. אשר על כן יש לשלב את הנאשם במסגרת טיפולית ארוכת טווח תחת צו מבחן, לצד ענישה נלווית.

ביחס ל**נאשם 4**, פורט כי הנאשם היה מעורב בתאונת דרכים בשנות ה-20 לחייו בעקבותיה הושתל ברגלו מוט פלטינה שגורם לו לכאבים בחילופי העונות. באירוע נוסף, נקטעה אצבעו לאחר שנסגרה עליה דלת משאית. להתרשמות המומחיות, הנאשם ניהל אורח חיים נורמטיבי בהתאם לתרבות אליה משתייך. להערכתו, הנאשם ומשפחתו משלמים מחירים גבוהים ומשמעותיים בשל מעשיו, בכללם מצב כלכלי קשה, יציאה לעבודה של אשתו (בניגוד למסורת התרבותית). לאור האמור, המלצתן היא כי יש לשלב את הנאשם במסגרת טיפולית ארוכת טווח תחת צו מבחן.

דברי הנאשמים לעונש:

הנאשם 1 בדבריו לעונש, הביע צער על מעשיו. הוא לא היה מודע לחומרת העבירה ולא היה חלק מהסכסוך. **נאשם 2** בדבריו לעונש, הצטער על מעשיו והביע נכונות לשלם על הנזקים שגרם. הוא למד את הלקח והורתע מהמעצר ומהתנאים המגבילים. לדבריו, הפסיק לעבוד כרוקח ונקלע למצב כלכלי קשה. הוא מסייע לאמו החולה. זו אינה דרכו והוא מתחייב כי לא יבצע עבירות נוספות. **נאשם 3** בדבריו לעונש, הצטער על מעשיו וציין כי הוא מבין את חומרתם. חלפו 3 שנים מאז האירוע. הוא מנהל כ-70 עובדים ובתו לומדת רפואה בירדן. עוד ביקש את התחשבות בית המשפט. גם **נאשם 4** בדבריו לעונש הביע צער על מעשיו. הוא לא חשב שהאירוע יגיע לממדים כאלה. חלפו 3 שנים מאז האירוע. הוא אב למשפחה גדולה כשמצבם הסוציאקונומי נמוך. שהה במעצר של 3 חודשים "וכמעט הכל נהרס" אצלו בבית.

דין והכרעה:

על פי סעיף 40ג (א) לחוק העונשין, בקביעת מתחם העונש בהתאם לעקרון ההלימה, על בית המשפט להתחשב "**בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה**".

כתוצאה ממעשיהם האמורים של הנאשמים, נפגעו הערכים המוגנים שעניינם חירותו, כבודו, שלום גופו, שלווה נפשו ובטחונו של המתלונן כמו גם האוטונומיה שלו לרצון חופשי. עוד יש במעשיהם של הנאשמים לפגוע בסדר הציבורי, ובשלטון החוק.

בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי יש לנקוט בחומרה כלפי מי אשר פותר סכסוכים בדרך של אלימות ובכוח הזרוע. בעניין זה ראו את הדברים שנאמרו בע"פ 8991/10 **יעקב מכבי נ' מדינת ישראל** [פסקה 7 לפסק דינה של כב' השופטת חיות] (פורסם בנבו, 27.10.11):

"בית משפט זה קבע ושב וקבע, בפסקי דין רבים מספור, כי יש לעקור מן השורש את נגע האלימות שפשה בחברתנו. במלחמה זו מוטל על בתי המשפט תפקיד חשוב ביותר, שעיקרו הוקעת התופעה וגזירת עונשים מחמירים על אלו הבוחרים לנקוט בדרך האלימות. ... המסר החד-משמעי שעל בתי המשפט להעביר הוא כי לא ניתן להשלים, בשום מקרה, עם פתרון סכסוכים באלימות ובכוח הזרוע, ועל כן בדין נתן בית משפט קמא משקל מרכזי בגזר הדין לחומרת מעשיו של המערער".

באשר לחומרה שיש לנקוט בעבירת החטיפה לשם גביית חוב ר' ע"פ 4329/13, 4131/13 **פאיז שמארי נ' מדינת ישראל** [פסקה 5 לפסק דינו של כב' הש' הנדל] (פורסם בנבו, 13.3.14):

"... אמצעי חטיפה כדרך לגבות חוב- אף אם מדובר בחוב על פי דין- פוגע באושיות המשפט. עוד יש לזכור כי מטבעם של דברים, סופה של חטיפה אינו תמיד נראה בתחילת המעשה. נקודה זו נכונה במיוחד מנקודת מבטו של נפגע העבירה, הוא הנחטף... הפגיעה בנחטף אינה רק בשלילת חירותו שבוצעה בפועל, אלא בפוטנציאל הסיכון הטמון במעשה, שעלול אף להתדרדר לפגיעה פיזית חמורה... בית המשפט חייב להשמיע קולו נגד תופעות מעין אלו המערערות על סמכותו ותפקידו בחברה".

העבירה שבה חטאו הנאשמים נמנית על החמורות שבקודקס הפלילי שעונש המקסימום בצדה עומד על 20 שנים מאסר בפועל. בכך חיווה דעתו המחוקק על החומרה הרבה הגלומה בעבירות אלו. על היחס בין עונשי המקסימום ואופן גזירת עונשו של נאשם ראה ע"פ 2352/19 **אלדר דנילוב נ' מדינת ישראל** [פסקה 11 לפסק דינו של כב' הש' שטיין] (פורסם בנבו, 15.10.19):

"כבר נזדמן לי להעיר בע"פ 4344/18 גאבר נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (16.8.2019) כי עונשי המקסימום הקבועים בצד עבירות אינם רק מגדירים את גבולה העליון של סמכות הענישה שבידי בתי המשפט, אלא גם מבטאים את עמדת המחוקק ביחס לחומרת העבירות. כפי שצינתי שם, בקבעו את עונשי מקסימום אלו המחוקק לא דיבר לריק - שומה עלינו להתאים את הענישה הנוהגת לעמדתו זו".

פסיקה נוהגת:

אשר לפסיקה הנוהגת, ובטרם זו תפורט, מספר הערות מקדימות: ראשית, בדומה לעבירות רבות בקודקס הפלילי, גם בעבירות בהן הורשעו הנאשמים, ניתן למצוא משרעת רחבה יחסית של עונשים. על דרך הכלל בעבירות נשוא כתב

האישום בתי המשפט נותנים דעתם, בין היתר לשאלה: האם קדמו למעשים תכנון ומחשבה; האם המעשים בוצעו בצוותא חדא; עוצמת האלימות שהופעלה כלפי הקורבן; פערי הכוחות בין הקרבן לתוקפים; מטרת החטיפה; משכה; השפעתה על מעשיו של הקורבן; פוטנציאל הנזק; וכן יתר הנסיבות האופפות את האירוע. חרף השונות ו"ככלל אצבע" ניתן לומר כי עבירות של חטיפה לשם סחיטה וסחיטה באיומים מובילות על דרך הכלל לעונש של מאסר לא מבוטל מאחורי סורג ובריח.

הערה שנייה נוגעת לכך שהפסיקה הנוהגת מהווה אך פרמטר אחד שעל בית המשפט לקחתו בחשבון כחלק ממכלול שיקולים עובר לקביעת מתחם העונש ההולם. לשון אחר, בהבניית שיקול הדעת, אין כוונה לערוך ממוצע סטטיסטי של טווחי ענישה נהגים ואל לו לבית המשפט להיות כבול לרמת הענישה הנהוגה אם הוא סבור שיש מקום לשנותה.

הערה שלישית: חרף הרצון להידרש לפסיקה הדנה במקרים זהים למקרה שבפנינו (הן ביחס לרכיב העובדתי והן ביחס לסעיפי החיקוק), לא תמיד הדבר אפשרי שכן המציאות מזמנת מגוון רב של סיטואציות המגלמות בתוכן התנהגות עבריינית. פשיטא כי יש לבצע את ההבחנה לקולא או לחומרא גם בשים לב להוראות החיקוק באותם מקרים. בהינתן הערות מקדמיות אלו להלן מדגם של הפסיקה הנוהגת:

בע"פ 4131/13, 4329/13 **פאיז שמארי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 13.3.14)-נדון עניינם של שלושה מערערים אשר בשל חוב כספי של אבי המתלונן למערער 1 ולאדם נוסף, דחפו המערערים את המתלונן לרכבם וכיוונו אקדח לראשו. המתלונן הוסתר במשך 4 ימים בדירות מסתור שונות תוך שהותר לו ליצור קשר עם משפחתו בלבד לשם האצת תשלום החוב. ביום הרביעי שוחרר המתלונן לאחר שהותנה שחרור בכך שלא תהא מעורבות משטרתית. בשל מעשיהם הורשעו המערערים בעבירות של חטיפה לשם סחיטה, קשירת קשר לביצוע פשע, והסתרת חטוף. בית המשפט המחוזי השית על המערערים 2 ו-3 עונש של **3 שנים מאסר בפועל** ועל מערער 1 עונש של 3 וחצי שנים מאסר בפועל (לאחר הפעלת מאסר מותנה בן 12 חודשים שמחציתו במצטבר), זאת מתוך שיקולי אחידות ענישה. בית המשפט העליון דחה את הערעור על חומרת העונש בציינו כי אלמלא ההסדר שנחתם עם המעורבים האחרים בפרשה, ייתכן מאוד שהיה מקום להטיל על המערערים עונש מאסר לתקופה ארוכה יותר.

ע"פ 6478/12 **ראאד דרדון ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 17.4.13)- נדון עניינם של שני מערערים (המעורבים האחרים שהוזכרו בעניין שמארי) שהורשעו בעבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, חטיפה לשם סחיטה והסתרת חטוף. מטרתם של החוטפים הייתה לסחוט בדרך זו את אביו של המתלונן ולגרום לו לשלם להם חוב נטען. בהתאם להסכם אליו הגיעו הצדדים, ביקשה המאשימה לגזור על המערערים 3 שנים מאסר בפועל ואילו ההגנה הייתה חופשיה בטיעוניה. בית המשפט המחוזי גזר על המערערים 3 שנים מאסר בפועל. בית המשפט העליון דחה את הערעור על חומרת העונש.

בע"פ 2204/15 **אסף ביטון ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם באר"ש, 2.8.15)- דובר על מערערים שהורשעו על סמך הודאתם בעבירות של חטיפה, תקיפה, סחיטה, כליאת שווא וקשירת קשר. מטרת החטיפה הייתה להביא את המתלונן לשלם למערערים חוב נטען בעקבות הלוואה שקיבל. החטיפה עצמה נמשכה על פני שלושה ימים. ביחס למערער אסף ביטון, שהיה צעיר בעת ביצוע המעשים, בעל עבר פלילי, המאשימה הגבילה את עצמה ל-30 חודשים מאסר בפועל

וההגנה הייתה חופשית בטיעוניה. בית המשפט המחוזי גוזר על אסף ביטון **30 חודשים מאסר בפועל** בציינו כי אלמלא ההסכמה העונשית היה מקום להטיל עליו עונש חמור מזה שעתרה לו המאשימה. בית המשפט העליון דוחה את הערעור על חומרת העונש בציינו תוך קביעה שעונשם של המערערים לא זו בלבד שאינו חורג מהמקובל במקרים דומים אלא אף נוטה לקולא, וכי: "**... ביטון נטל חלק פעיל במעשים לכל אורך הדרך והעובדה כי ביצע את העבירות למרות שבעל החוב הנטען היה אשורוב, בוודאי אינה פועלת לזכותו...**".

בע"פ 2254/07 מדינת ישראל נ' משה טארונושילי (פורסם ביום 3.7.07)- נדון ערעורה של המדינה על קולת העונש בעניינו של הנאשם שהורשע בכך שביחד עם שניים אחרים חטפו חלפן כספים בכך שהכניסו אותו בכוח לרכבם ובהמשך החביאו אותו בדירה כשהוא קשור ועיניו מכוסות תוך השמעת איומים קשים והדמיית דריכות נשק. החטיפה נעשתה על מנת לקבל דמי כופר מבני משפחתו. המתלונן שוחרר יום למחרת, מבלי ששילם דמי כופר ומבלי שאונה לו רע. בית המשפט המחוזי גוזר על הנאשם בעל עבר פלילי מכביד, 3 שנים מאסר בפועל, מתוכם שנה בחופף לעונש מאסר אותו ריצה הנאשם. בית המשפט העליון מקבל את הערעור ומתוך כך שערכאת הערעור אינה ממצה את הדין, גוזר על הנאשם 5 שנים מאסר בפועל מתוכם שנה אחת בחופף לעונש המאסר אותו מרצה.

בע"פ 10194/09 אנדריי פוטרוצין נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 20.7.10)- נדחה ערעורם של מי שהורשעו בעבירות של קשירת קשר לפשע, חטיפה לשם סחיטה, סחיטה בכוח, סחיטה באיומים ופציעה בנסיבות מחמירות. המערערים חטפו את המתלונן וכלאו אותו במשך לילה שלם תוך שמאיימים עליו ומכים אותו. בשל האיומים והמכות סספג מהמערערים, הסכים המתלונן לקחת הלוואה כספית מהבנק בסכום של ₪ 20,000 אותו יעביר למערערים. המערערים נעצרו בבנק על ידי משטרת ישראל אשר הוזמנה על ידי בת זוגו של המתלונן. בית המשפט המחוזי גזר על המערערים 6 שנים מאסר בפועל.

בע"פ 3298/00 רמי סולימן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 23.10.12)- נדחה ערעורו של מי שהורשע בעבירות של סחיטה בכוח ואיומים, חטיפה ותקיפה הגורמת חבלה של ממש. על פי המתואר, בעקבות חוב כספי של המתלונן לשניים מחבריו של המערער, תקף המערער יחד עם שניים אחרים את המתלונן ולאחר מכן הכניסוהו בכוח לרכב. בהגיעם לאזור מאגרי מים, הכו את המתלונן, איימו עליו כי יקשרו אותו בחבלים וכי יבולע לחייו באם לא ישיב את החוב בתוך שבוע וחצי. בהמשך, השיבו אותו למקום ממנו נלקח. הסדר הטיעון בין הצדדים כלל טווח ענישה של 18 עד 36 חודשים מאסר בפועל. בית המשפט המחוזי, גזר על המערער, בין היתר בשל החרטה שהביע ותרומתו להתפתחות החקירה, עונש של **26 חודשים מאסר בפועל**. בית המשפט העליון דוחה את הערעור בציינו: "**לא נכביר מילים על חומרת הבריונות, והמערער "התעבר על ריב לא לו" ונתן יד לפגיעה לא פשוטה במתלונן...**" [פסקה י' לפסק דינו של כב' הש' רובינשטיין].

בע"פ 3706/15 נדאל טובאסי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2.5.16)- נדחה ערעורו של מי שהורשע בשתי עבירות של סיוע לחטיפה לשם סחיטה. על פי המתואר, בתקופה שבמהלכה התרחשו בסיני חטיפות של אזרחים סודנים ואריתראים על ידי כנופיות של בדואים במטרה לסחוט כספים מקרוביהם הנמצאים בישראל, נשלח המערער על ידי אחר להיפגש עם קרוב של שני חטופים כדי לגבות ממנו את התשלום. המערער נפגש עם הקרוב ב-4 הזדמנויות שונות וקיבל ממנו בכל פעם סכום של 20,000 דולר אותו העביר לאחר. על פי האישום השני, נפגש המערער עם קרוב של חטוף

בשתי הזדמנויות שונות וקיבל ממנו סכומים של 23,000 דולר אותם העביר לאחר ו-17,000 דולר אשר נתפסו עליו בעת מעצרו. בית המשפט המחוזי קבע מתחם עונש ראוי הנע בין 1 ל-5 שנים מאסר בפועל והעמיד את עונשו של המערער על **42 חודשים מאסר בפועל**.

בע"פ 7313/15 סריס נ' **מדינת ישראל** (פורסם באר"ש, 2.5.16) - נדון עניינם של מערערים שהורשעו לאחר שמיעת ראיות בעבירות של חטיפה לשם סחיטה, תקיפה הגורמת חבלה של ממש, סחיטה בכוח ואיומים. מטרת החטיפה הייתה לחלץ מן המתלונן מידע בנוגע לזהותו של האדם שגנב מהם כבשים. למתלונן נגרמו פציעות שטחיות וכן נזק לרכב. במקרה זה דובר על מערערים צעירים בגיל, נעדרי עבר פלילי, נערכה סולחה עם המתלונן, והתסקיר בעניינם היה חיובי. בית המשפט המחוזי מציין בגזר דינו כי עבירת החטיפה היא לכשעצמה אינה במדרג גבוה של חומרה ועבירות הסחיטה הן אלה החמורות. בית משפט מחוזי קבע מתחם כולל הנע בין 1 ל-4 שנים מאסר בפועל וגוזר על המערערים בהתאמה על פי חלקם העובדתי, **18 ו-12 חודשים מאסר בפועל**. בית המשפט העליון דוחה את הערעור על חומרת העונש.

מידת הפגיעה של הנאשמים בערכים המוגנים:

מידת הפגיעה של הנאשמים בערכים החברתיים המוגנים משמעותית. המדובר בחטיפה שבה נוטלים חלק ארבעת הנאשמים יחד עם נוספים שזהות חלקם אינה ידועה. עצם הביצוע בצוותא חדא יש בו כדי להקל על ביצוע העבירה, בפרט כאשר מדובר בחטיפה ממושכת, המתרחשת בריחוק רב ממקום מגורי הנאשמים ונפרסת על פני מספר מקומות.

המדובר בחטיפה שקדמו לה תכנון ומחשבה רבים. כך נלמד כי הנאשמים ביחד עם האחרים חולקו לצוותים כשלכל אחד מהם תפקיד מוגדר. בהתאם לחלוקה, תפקידו של נאשם 1 היה לנסות ולהשיג את תשלום החוב (תוך השמעת איומים כלפי איימן). בהמשך, היה על הנאשם 1 לדווח בנוגע לתוצאות המשא ומתן ואגב כך לתת את "האות" להוצאתה לפועל של תכנית החטיפה.

צוות אחר תפקידו היה לבצע את החטיפה, שזו כוללת בתוכה מספר שלבים: הבאתו בכחש של המתלונן אל מקום החטיפה, ביצוע החטיפה, העברתו ממקום מסתור אחד למשנהו והצבת שמירה שמא זה יברח. מעורבים אחרים, תפקידם היה ניהול המשא ומתן לשחרורו של המתלונן מול בני משפחתו.

התכנון המוקדם בא לידי ביטוי לא רק בחלוקה לצוותים, אלא גם בהצטיידות מתאימה של כלי רכב, מכשיר טלפון "מבצעי" שבעזרתו תבוצע התקשורת הראשונה מול המתלונן באופן שיקשה על איתורם וזיהויים של המבצעים. ההכנה המוקדמת כללה גם מציאתם של מקומות מסתור בדרומה של הארץ.

מעובדות כתב האישום המתוקן עולה כי הבאתו של המתלונן למקום החטיפה נעשית בעורמה כאשר נאשם 3 עושה שימוש בטלפון המבצעי ומבקש ממנו בכזב שיוביל עבורו כבשים מהעיר קלנסואה לעיר לוד. בהמשכם של דברים, ועל מנת לבצע את החטיפה במקום רחוק מעיני הציבור, מבוצעת הונאה שנייה בגדרה המתלונן מתבקש להיכנס עם המשאית ולנסוע אחרי החוטפים לשטח שבו אמורים להימצא הכבשים.

בעיתוי המתאים, נאמר למתלונן על ידי החוטפים כי יש לו תקר בגלגל משאיתו, דבר שמביאו לעצור ולרדת מהמשאית ובכך לאפשר את החטיפה. לאחר החטיפה, ועל מנת להקשות על גילויה, הנאשם 2, עונה למסרון שנשלח לנאשם על ידי אשתו שהחלה לדאוג לו: "הכל בסדר, אני נמצא אצל חברים, אולי מאחר קצת".

החטיפה עצמה נעשת על ידי שלושה אשר מתנפלים על המתלונן כשהאחר מצמיד סכין לצווארו וזה מוכנס אל תוך רכב השברולט. אכן לא הופעלה במהלך החטיפה אלימות כלפי המתלונן (למעט השימוש הפיזי שנועד להכניסו אל תוך המכונית), יחד עם זאת ובבחינת פוטנציאל הנזק, אירוע זה יכול היה להסתיים בתוצאות קשות בהרבה היה ומי מהחוטפים היה מממש איומיו, בין אם בתגובה לניסיונו של המתלונן לברוח ובין אם כתוצאה מכך שמשפחתו של המתלונן לא היו נענים לדרישתם הכספית.

המתלונן הושם תחילה במערה בדרומה של הארץ, משם הוא מועבר ביום למחרת לאוהל בסמוך לשוב לקיה ממנו הועבר אל בית בתוך הישוב. בכל העת שומרים על המתלונן לבל יברח ובתוך כך משמיעים כלפיו איומים קשים לפיהם היה ולא ישלם את חובו של איימן ירצחו אותו, יפוצצו לו את הראש ויפגעו בו. התנאים הפיזיים בהם הוחזק במערה ובאוהל היו עלובים ולוו בקור ובגשם.

החטיפה עצמה נמשכת על פני 3 ימים, מיום 12.3.16 ועד ליום 14.3.16 סמוך לחצות. מדובר בתקופה ממושכת באופן יחסי, בה הנאשם מוחזק על ידי החוטפים ואחרים כשהוא מצוי בחוסר וודאות מוחלט לגבי הצפוי לו. מטבעם של דברים, בכל אותה תקופה גם בני משפחתו של המתלונן מצויים בחרדה לגבי גורלו.

למעשה גם לאחר שהוסדר תשלום הכופר והמתלונן היה צפו להשתחרר, החוטפים הילכו אימים על המתלונן שביקש לדעת האם קרובי משפחתו שילמו עבורו. בהקשר לכך, כתב האישום המתוקן מתאר כי הנאשם 3 כעס ואיים על המתלונן שיפגע בו, עד שהיה צורך שנוכחים אחרים במקום ירגיעו אותו וירחיקו אותו מהמתלונן. רק בסמוך לחצות יום 14.3.16 המתלונן מועבר לרכב אחר נהוג בידי שניים נוספים ומוצא אל מחוץ לישוב לקייה לנקודה שבה הוא מועבר לידיהם של בני משפחתו, משל היה מדובר ב"צ'ק פוינט צ'ארלי" בעיר ברלין.

הרקע לביצוע המעשים הנו חוב נטען של איימן לסלימאן הנמנה על בני משפחתם של הנאשמים. המתלונן על פי עובדות כתב האישום אינו צד לסכסוך הכספי הנטען ו"הוכנס" לתוכו בעל כורחו. לא למיותר לציין כי גם הנאשמים לא היו צד ישיר לאותו סכסוך. הירתמותם המלאה של הנאשמים לגביית החוב בדרך של חטיפת המתלונן, חרף היותם זרים לסכסוך, מעידה על מסוכנותם, כמו גם עומק "מחויבותם המשפחתית" אשר הובילה אותם לבצע עבירות פליליות קשות.

ודוק, אף אם תמצא לומר כי איימן אכן חב כספים לסלימאן והמתלונן קשור בצורה כזו או אחרת לחוב, (וכאמור, אין בידי בית משפט לקבוע ממצא כאמור) אין בכך כדי להצדיק בכל דרך שהיא את מעשיהם של הנאשמים. מדינת ישראל הנה מדינת חוק וככל שסבורים היו הנאשמים שנגרם להם עוול היה עליהם לפנות, ככל אזרח לבית המשפט ולמצות את זכויותיהם. את ניסיונם של הנאשמים להצדיק מעשיהם בתרבות הבדואית ממנה באו, יש לדחות מכל וכל. מבלי להמעט בחשיבות המסורת והתרבות שבה צמחו הנאשמים (אשר היא לכשעצמה ראויה לפאר ולשמר) מתן גושפנקא למערכת

"חוקים" מקבילה לזו של מערכת המשפט הישראלית, אין לקבלה נוכח הסכנות הכרוכות בכך. מעשיהם של הנאשמים מהווים דוגמה מוחשית לסכנה זו. לא בלי קשר, במהלך החטיפה סלימאן כועס על בני משפחתו של המתלונן על שום שחרגו מהמצופה מהם ופנו למשטרה על מנת שתסייע להם. (ור' בהקשר לכך דבריהם של חלק מעדי ההגנה על כך שמוטב היה שהסוכן יפתר בתוך השבט ובמשפט בדואי).

החטיפה עצמה מגיעה לכדי סיום בשל כך שבני משפחתו של המתלונן נענו לדרישת הכופר ולא "חלילה" מתוך כך שמי מהנאשמים הבינו את הפסול במעשיהם, חסו על המתלונן וביקשו לחדול מהפגיעה הקשה בו. משפחתו של המתלונן שילמו 350,000 ₪ על מנת לשחררו, סכום כספי גבוה לכל הדעות.

למתלונן נגרם נזק כספי, אולם נדמה כי זה אינו עיקר הדברים ותוצאות מעשיהם של הנאשמים מוצאים ביטוי בכל מישורי חייו. בשיחה שערך שירות המבחן עם המתלונן זה מסר כי לאחר האירוע הוא הפסיק לעבוד ומתמודד עם קשיי שינה וקשיים תפקודיים רבים. עוד תיאר כי הוא חושש לעזוב את ביתו. אשתו ובנותיו הסובלות מחרדות, מטופלות בפן הרגשי על ידי גורמי הרווחה. על מנת לשלם את תשלום הכופר, נאלצה משפחתו ללוות 350,000 ש"ח מהשוק האפור כשלדבריו, כיום עומד החוב על סכום של 450,000 ₪ בעקבות ריביות שנצברו בשל קשייו להשיב סכום זה. הוא מצוי במצוקה כלכלית, מתקשה לשרוד ולהתקיים.

בהינתן נסיבות ביצוע העבירה כפי שפורטו לעיל, הרי שיש להגיע לכלל מסקנה כי מדובר בחטיפה הכרוכה ב"מבצע לוגיסטי" של ממש; חטיפה בה נוטלים חלק מספר רב של אנשים תוך חלוקת תפקידים ברורה; חטיפה שמתרחשת ונפרסת על פני שטח גיאוגרפי רב ותקופה לא קצרה; חטיפה הכוללת ביצוע פעולות הטעיה והסוואה; חטיפה שכל תכליתה תשלום כופר עבור חוב נטען של 350,000 ₪; חטיפה שאופן ביצועה דומה לאלה של גורמים עבריינים מיומנים. אלה כאלה כאמור מלמדים על פגיעה קשה בערכים החברתיים המוגנים.

טרם קביעתו של מתחם העונש ההולם, יש מקום להתייחס לעתירת ההגנה לקבוע מתחם נפרד לכל אחד מהנאשמים, כל אחד, על פי חלקו העובדתי. כך נטען שחלקו של נאשם 1 מתמצה בדיווח על תוצאות המשא ומתן; חלקו של נאשם 4 מתמצה בנהיגה ברכב באופן שמצדיק קביעת מתחם עונש נמוך יותר מנאשמים 2 ו-3 וכיוצא באלה.

טיעון זה של ההגנה, בית המשפט מתקשה לקבל ולמצער משקלו יהא יחסית מועט, ובמה דברים אמורים. בשונה משותפות ספונטנית, הנאשמים בתיק זה פעלו על פי תכנית חטיפה סדורה שהוכנה מבעוד מועד, כאשר לכל אחד מן הנאשמים חלק בעשייה. בין אם מדובר בתפקיד "שולי" ובין אם המדובר בתפקיד "עיקרי", הרי שהחטיפה מחייבת שילוב הכוחות יחדיו כתנאי שאין בלתו. גם אם הנאשם 4 "רק" נהג, מדובר בפעולה הכרחית להעברתו של המתלונן למערה בדרומה של הארץ. כל אחד מן הנאשמים, מקבל "חיזוק" מנוכחותו של האחר, כל אחד בנוכחותו מגביר חששו של המתלונן, איש מהם לא ביקש מחברו לעצור, איש מהם לא הזעיק עזרה.

באופן ספציפי ביחס לנאשם 1, הרי שמדובר באחיו של סלימאן שכבר לאחר שהתגלה הסכסוך בין סלימאן לאיימן, בצוותא חדא עם סלימאן דרש מאיימן לשלם את החוב ואף איים לפגוע בו. גם לאחר שנרקמה תכנית החטיפה וכחלק

ממנה הנאשם 1 נוסע לביתו של איימן יחד עם סלימאן ושוב, בצוותא חדא מאיים עליו כי יחטוף ויפגע בו, היה ולא יוסדר החוב. בכך רימז נאשם 1 על העתיד לקרות. יתר על כן, הנאשם 1 הוא זה שבמעמד המשא ומתן קושר בין המתלונן לבין חובו של איימן, דבר שמוביל להגעתו של המתלונן לביתו של איימן.

הנאשם 1 הוא זה שמדווח על כשלון המשא ומתן, וכמתואר בהמשכו של כתב האישום המתוקן (סעיף 23), נוטל חלק במענה לפניית גורמים שניסו לגשר בין הצדדים, ובתוך כך דורש ביחד עם יתרת הנאשמים את תשלום מלוא החוב כתנאי לשחרורו של המתלונן. מכאן, ניתן ללמוד גם על מעמדו של נאשם 1 בעשייה העבריינית כך שגם אם לא חטף בעצמו את המתלונן, על פני הדברים, אין לראותו כזוטר.

הגם כך, כפי שצוין בפתיח לסוגיה זו, סבורני כי יש לתת משקל במשורה לכך שנאשם 1 לא נטל כל חלק פיזי בחטיפה עצמה כמו גם בהעברתו של המתלונן למקומות המסתור ושמירה עליו. ביחס ליתרת הנאשמים, לא מצאתי חרף שוני מסוים בחלקם העובדתי, מקום לקבוע מתחם עונש הולם שונה.

מכל המקובץ לעיל וכסיכום ביניים, הנני לקבוע כי מתחם העונש ההולם בעניינו של נאשם 1 נע בין 27 ל- 54 חודשים מאסר בפועל.

מתחם העונש ההולם בעניינם של נאשמים 2-4, נע בין 36 ל- 60 חודשים מאסר בפועל.

בקביעת עונשם של הנאשמים בגדרי המתחם ולקולא, יש לתת משקל להודאתם, הודאה שיש בה משום חיסכון בזמן שיפוטי יקר. בעניין זה יצוין כי הודאה זו הגיעה לקראת סופה של פרשת התביעה, כך שגם אם יש בה חיסכון בזמן שיפוטי, לא היה בה כדי לייתר את העדת המתלונן ואשתו.

כל הנאשמים נשואים ואבות לילדים בגילאים צעירים. הנאשמים כפי הנלמד מחוות הדעת הפרטיות והתסקירים גדלו בתנאי סוציאקונומיים קשים. חרף האמור וכפי הנלמד מעדויות האופי של עדי ההגנה, משפחת הנאשמים בכללותה הנה משפחה נורמטיבית המגנה אלימות כדרך לפתרון סכסוכים.

נכון למועד מעצרו עבדו הנאשמים בעבודות שונות וכלכלו את משפחתם (למעט נאשם 1 שמתקיים מקצבת נכות של המוסד לביטוח לאומי). יצוין כי נאשם 2 הנו רוקח בהשכלתו, נאשם 3 עובד כמנהל עבודה בחברת בניה, לנאשם 4 היה עסק בתחום עבודות העפר (שלדבריו נקלע לקשיים ונסגר). מכאן, למעצרו ולמאסרו השפעה נרחבת יותר.

מאז ביצוע העבירות חלפו כמעט 4 שנים. הגם שחלוף הזמן במובנים רבים רובץ לפתחם של הנאשמים, יש בחלוף זמן זה יחד עם העובדה שבמהלכו לא נפתחו נגדם תיקים חדשים, ללמד על כך שמעורבותם הפלילית בתיק זה אינה כחלק מדפוס פעולה חוזר ונשנה. יש בכך כדי להקהות את הערכת הסיכון להישנות התנהגות פורצת חוק בעתיד, עליה עמד שירות המבחן למבוגרים.

הנאשמים 2,1 ו-4 נעדרי עבר פלילי. הנאשמים שהו כחודשיים וחצי במעצר של ממש מאחורי סורג ובריה טרם שוחררו, כשלאחר מכן שהו בתנאים מגבילים כאלה ואחרים תקופה לא מבוטלת. ביחס לנאשם 3 הרי שלחובתו הרשעה משנת 2013 בעבירות של איומים והפרעה לעובד ציבור. עיון בגזר הדין מלמד כי במקרה זה דובר על כך שבהיותו בבית המשפט, צעק, הפריע, התלהם ואף איים על אחת המאבטחות. לאחר שאחד מהמאבטחים אחז בו, ניסה לברוח. בית המשפט גזר עליו 6 חודשים מאסר על תנאי וקנס (ר' ת"פ [השלום ב"ש] 262141-01-12) בנוסף, לנאשם 3 הרשעה בעבירה של העסקת תושב זר בגינה הושת עליו חודש מאסר בפועל בדרך של עבודות שירות לצד ענישה צופה פני עתיד (ר' ת"פ [השלום ראשל"צ] 3750/09).

אשר לשיקולי שיקום, סבורני כי אף אם יש לתת לרכיב זה משקל ביחס לכל הנאשמים (בעיקר נוכח העובדה שלא נפתחו להם תיקים חדשים, העדר עבר פלילי, ועיסוקם) אין בכך כדי להביא את בית המשפט לחרוג מטה ממתחם העונש ההולם, והדבר יבוא לידי ביטוי בגדרי המתחמים. הדברים אמורים נוכח חומרת מעשיהם של הנאשמים אשר מחייבים מתן עדיפות לשיקולי גמול והלימה. הדברים אמורים גם מתוך כך שבפער הקיים בין תסקירי שירות המבחן לבין חוות הדעת הפרטיות, סבורני כי יש לתת עדיפות לתסקירי שירות המבחן על התרשמותם בנוגע לנטילת האחריות החלקית, היעדר ביקורת עצמית או פתח להתערבות טיפולית.

יוטעם כי מבלי להרחיב היריעה, נקבע לא אחת על ידי בית המשפט כי לשירות המבחן בהיותו גורם מקצועי בלתי תלוי, עדיפות על פני חוות דעת פרטיות הגם שניתן לקחת את אלו האחרונות במכלול השיקולים. בהקשר לאמור ר' בש"פ 7533/10 יהודה וינוורטר נ' מדינת ישראל [פסקה 14 להחלטתו של כב' הש' מלצר] (פורסם בנבו, 6.12.10):

"ככלל, שירות המבחן הוא הגוף המוסמך להגיש תסקיר מעצר לפי סעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996. בהתאם, נקבע כי מותר לו לבית המשפט להעדיף חוות דעת של הגוף שאותו קבע המחוקק לצורך הערכת מסוכנותו - על פני חוות דעת פרטית (ראו: בש"פ 7593/09 נאסר נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.9.2009)). מובן כי אין בכך כדי למנוע מבית המשפט מלעיין בחוות דעת פרטית שכזו, ואף לבקש התייחסות של שירות המבחן לאמור בחוות הדעת, ואולם בית המשפט רשאי להעדיף את עמדתו המקצועית של שירות המבחן על פני עמדה מקצועית של גורם פרטי כזה או אחר (השוו: רע"ב 1318/98 לביא נ' שירות בתי הסוהר (לא פורסם, 16.4.1998)). בכל מקרה, המכריע היחיד בשאלות אלה הוא בית המשפט והן התסקיר והן חוות הדעת נועדו, כאמור, רק לסייע לו בקבלת ההחלטה בנושא".

ודוק, לא רק "העדיפות המוסדית" מביאה את בית המשפט לאמץ את המלצות שירות המבחן, אלא גם מבחינה מהותית התרשמות בית המשפט עולה בקנה אחד עם זו של שירות המבחן ולפיה, הודאתם של הנאשמים אינה מלווה בהפנמה אמיתית של הפסול במעשיהם. (כפי שהדבר בא לידי ביטוי בדבריהם לקצינת המבחן, עובר להכנת התסקיר הראשון ובכלל). לא למיותר לציין כי אף לא אחד מהנאשמים עבר הליך טיפולי במהלך כל התקופה הארוכה שחלפה מאז הגשת כתב האישום ועד מועד מתן גזר הדין. לא עבר, ולא ביקש לעבור הליך טיפולי.

בהינתן האמור, גורמי הסיכון עליהם עמד שירות המבחן ביחס לכל הנאשמים, בדגש על העדר פניות טיפוליות, קושי בהפקת לקחים, ופריצת גבולות על רקע אפשרות לפגיעה בבני המשפחה מחייבים מתן משקל לשיקולי הרתעת היחיד. עוד ובהקשר לשיקולי הרתעת היחיד, יש לקחת בחשבון את התרשמות שירות המבחן כי ככל

הנראה, בין הצדדים ישנם סכסוכים פעילים וקיימים משקעים רגשיים הן מצד הנאשמים והן מצד הקרבן. לעברו הפלילי של נאשם 3 ינתן משקל, אם כי לא יהא בו להביא לפער משמעותי בין עונשו לבין עונשם של האחרים.

לצד שיקולי הרתעת היחיד יש מקום לתת משקל לשיקולי הרתעת הרבים, בפרט כאשר מדובר במעשים שביחס אליהם נשמעה לא אחת הטענה כי בוצעו מתוך נורמות התנהגות מקובלות בחברה הבדואית ומתן הצדק מסוים, אף אם לא לגיטימציה של ממש, לדפוס פעולה שכזה.

המעשים מבוצעים על רקע כספי ומשכך גם הצורך בהשתת עיצומים כספיים משמעותיים שיהא בהם העברת מסר ברור בדבר חוסר הכדאיות הכרוך בשלילת חירותו של אדם כאמצעי להשבת חוב.

הנאשמים עשו שימוש ברכבו של נאשם 2 מסוג שברולט מליבו כאמצעי לביצוע העבירה, לא רק על ידי הגעה למקום החטיפה, אלא גם כאמצעי להעביר את המתלונן, במהירות, לדרומה של המדינה. מכאן גם יש מקום להורות על חילוט הרכב מכוח הוראת סעיף 39 לפקודת סדר הדין הפלילי.

סוף דבר, מכל המקובץ לעיל, הנני לגזור על הנאשם 1 את העונשים הבאים:

- א. 28 חודשים מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו.
- ב. 5 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו שלא יעבור עבירות אלימות מסוג עוון או עבירת איומים.
- ג. 10 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו שלא יעבור עבירות אלימות מסוג פשע, לרבות עבירת חטיפה או סחיטה באיומים.
- ד. 8,000 ₪ קנס או 40 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.
- ה. 15,000 ₪ פיצוי למתלונן על פי פרטיו כפי שמופיעים בתיק בית המשפט. הפיצוי ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.

סוף דבר, מכל המקובץ לעיל, הנני לגזור על כל אחד מהנאשמים 2 ו-4 את העונשים הבאים:

- א. 37 חודשים מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו.
- ב. 5 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורם שלא יעברו עבירות אלימות מסוג עוון או עבירת איומים.
- ג. 10 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורם שלא יעברו עבירות אלימות מסוג פשע, לרבות עבירת חטיפה או סחיטה באיומים.
- ד. 8,000 ₪ קנס או 40 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.

ה. 15,000 ₪ פיצוי למתלונן על פי פרטיו כפי שמופיעים בתיק בית המשפט. הפיצוי ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.

סוף דבר, מכל המקובץ לעיל, הנני לגזור על הנאשם 3 את העונשים הבאים:

- א. 39 חודשים מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו.
- ב. 5 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו שלא יעבור עבירות אלימות מסוג עוון או עבירת איומים.
- ג. 10 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו שלא יעבור עבירות אלימות מסוג פשע, לרבות עבירת חטיפה או סחיטה באיומים.
- ד. 8,000 ₪ קנס או 40 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.
- ה. 15,000 ₪ פיצוי למתלונן על פי פרטיו כפי שמופיעים בתיק בית המשפט. הפיצוי ישולם ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.9.20.
בנוסף, הנני להורות על חילוט רכב מסוג שברולט מליבו, מ"ר 3722572 לידי המדינה.
זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט העליון.

ניתנה והודעה היום י' שבט תש"פ, 05/02/2020 במעמד הנוכחים.

דניאל בן טולילה, שופט

החלטה

הגם שהיה על הנאשמים להיערך מבעוד מועד לכך שיושת עליהם עונש מאסר, בהינתן כך שאלו מתייצבים לדיונים בעניינם, קיימות ערבויות כספיות הולמות, ועל מנת לאפשר להם לשקול הגשת ערר כמו גם להיערך לחילופין לריצוי המאסר, הנני מורה על עיכוב ביצוע עונש המאסר עד ליום 03.03.2020.

במועד זה וכל עוד לא תינתן החלטה אחרת יהיה על הנאשמים להתייצב במדור קליטה בכלא אוהלי קידר עד השעה 10:00.

הערבויות הכספיות הקיימות בתיק תשמשנה גם לצורך הבטחת התייצבותם לריצוי עונש המאסר. למען הסר ספק הנני מורה על צו עיכוב יציאה מן הארץ לכל אחד מהנאשמים.

ניתנה והודעה היום י' שבט תש"פ, 05/02/2020 במעמד הנוכחים.

דניאל בן טולילה, שופט

הוקלדעלידיסיגלביטון